Forslag til finanslov for 2027
(Naalakkersuisoq for Finanser)

Svarnotat

2. behandling

Indledning
Naalakkersuisut takker Finans- og Skatteudvalget for arbejdet med forslaget til Finanslov for 2027 og for betænkningen til 2. behandlingen.

2. behandlingen er en mellemstation i årets finanslovsproces. De større ændringer af bevillingerne afventer en politisk aftale om finansloven. Den forventes at falde på plads mellem 2. og 3. behandlingen.

Baggrund
Udgangspunktet er det samme som ved 1. behandlingen. Økonomien er i fremgang. Fiskeriet opnår høje priser, og beskæftigelsen er høj de fleste steder.

En del af fremgangen hviler dog på forhold, som vi ikke selv styrer. De høje torskepriser hænger blandt andet sammen med sanktionerne mod Rusland og med lavere kvoter i Barentshavet. Det kan ændre sig hurtigt. Midlertidige indtægter kan derfor ikke bære varige udgifter.

Selve forslaget er stramt. Der er ikke indarbejdet en generel pris- og lønregulering af drifts- og tilskudsbevillingerne. Og der er underskud i de to første år.

På længere sigt bliver vi flere ældre og færre i den erhvervsaktive alder. Med uændret politik peger Økonomisk Råd på årlige offentlige underskud på 400 til 500 mio. kr. frem mod slutningen af 2030'erne. Problemet er blevet mindre, men det er ikke løst. Derfor skal finansloven og reformarbejdet fortsat følges ad.

Udvalgets spørgsmål om pris- og lønregulering

Udvalget har i sin betænkning bedt om en opgørelse af de besparelser, der i 2024 til 2027 er opnået ved, at finanslovens bevillinger ikke generelt er blevet fuldt ud pris- og lønreguleret. Udvalget har også bedt om at få beløbet omregnet til årsværk for AC-fuldmægtige.

Naalakkersuisuts foreløbige vurdering er, at den samlede besparelse i perioden udgør omkring 273 mio. kr. Der er tale om et estimat, som er behæftet med usikkerhed. Besparelserne vurderes primært at være båret af Selvstyrets centraladministration med tilhørende underliggende enheder. Ved en forudsat udgift på 500.000 kr. pr. AC-årsværk svarer beløbet beregningsmæssigt til 546 årsværk samlet over de 4 år. Det er alene en beløbsmæssig sammenligning og ikke en opgørelse af stillinger, der faktisk er nedlagt.

Naalakkersuisuts ændringsforslag
Naalakkersuisut har til 2. behandlingen fremsat i alt 62 ændringsforslag. Heraf vedrører 55 bevillinger, og 7 vedrører tekstanmærkninger.

Ændringsforslagene til bevillinger er samlet i tre temaer. Det er tekniske ændringer, budgetneutrale ændringer og merudgifter. De tekniske ændringer ændrer ikke bevillingerne.

De budgetneutrale ændringer flytter midler mellem konti og mellem år. Den største ændring gælder uddannelseshuset i Tasiilaq. Den samlede bevilling er uændret på 16,2 mio. kr. Men i 2027 afsættes 1,8 mio. kr. i stedet for 10,8 mio. kr. Pengene går til projektledelse og en behovsanalyse, som forelægges Inatsisartut i efteråret 2027. Hovedparten af udgiften ligger herefter i 2028.

Derudover er der mindre rokeringer på blandt andet uddannelses- og idrætsområdet, kollegieområdet og beredskabet.

Der har siden 1. behandlingen vist sig behov for at indarbejde enkelte merudgifter til nye bevillinger. Disse kan ikke udskydes, og de indarbejdes derfor allerede nu. Samlet udgør de 25,8 mio. kr. i 2027 og 69,9 mio. kr. i perioden 2027 til 2030

Den største post vedrører Neqi A/S. Der afsættes 20 mio. kr. i 2027 og 8 mio. kr. årligt fra 2028. Bevillingen består af to dele. Den ene del er et ekstraordinært tilskud på 12 mio. kr. i 2027 til akut renovering af virksomhedens køle- og fryseanlæg. Renoveringen skal sikre en stabil drift og en fødevaresikker opbevaring af virksomhedens lager. Den anden del omfatter 8 mio. kr. årligt til servicekontrakten med Neqi A/S. Kontrakten sikrer fåreholdernes indhandling af får, lam og kvæg. Det har stor betydning for landbruget i Sydgrønland. Det ændrer ikke på, at der fortsat arbejdes på en mulig ny model for området.

Til AQQUT afsættes 2,3 mio. kr. i 2027 og 3,3 mio. kr. årligt fra 2028 til en styrket vejledningsindsats. Det svarer til to årsværk i 2027 og tre årsværk fra 2028.

Vejledningen skal være stærkere og mere systematisk, og den skal begynde allerede i folkeskolen. Der er særligt fokus på unge under 18 år og på tiden lige efter. Flere unge skal kunne træffe et kvalificeret valg om uddannelse og job. Og flere skal gennemføre den uddannelse, de begynder på. En sammenhængende vejledning kan forebygge frafald og styrke de unges motivation.

Pengene går til flere undervisere og til at uddanne flere vejledere. Indsatsen skal indgå i en samlet handlingsplan for overgangen fra folkeskole til ungdomsuddannelse. Her indgår også et grundforløb, så flere hurtigere kan begynde på en erhvervsuddannelse. Indsatsen understøtter Holdbarheds- og Vækstplan 2 og Uddannelsesstrategien.

Der afsættes øgede midler til Formandens Departement, hvis administrationsbevilling øges med 2,2 mio. kr. årligt til at genetablere en kommunikationsafdeling. Det svarer til tre årsværk. Baggrund er et politisk ønske om, at landet skal ledes i endnu større åbenhed. Afdelingen skal styrke pressehåndteringen og formidlingen af Naalakkersuisuts budskaber, beslutninger og prioriteringer. Det skal gøre det lettere for borgerne at følge med i Naalakkersuisuts arbejde.

Det kommunale tilsyn styrkes med 1 mio. kr. årligt. Dette vedrører særligt fokus på borgmesterens embedsvaretagelse. Bevillingen viderefører den prioritering, der blev aftalt i finanslovsaftalen for 2026. Midlerne står foreløbig på reserven til nye initiativer. De udmøntes, når der er taget stilling til den fremtidige kommunale struktur. Det ventes at ske i løbet af 2027.

Endelig afsættes 350.000 kr. for en flerårig periode til ekspertgruppen om hjemtagelse af kriminalretten. Midlerne afsættes indtil ekspertgruppen har færdiggjort sit arbejde, hvorefter der skal tages politisk stilling til dette.

Ændringsforslagene til tekstanmærkninger vedrører hovedsageligt tekniske forhold. Dog bemærkes særligt, at der søges optaget en ny tekstanmærkning som giver hjemmel til, at Grønlands Filminstitut inden for en på finansloven hertil fastsat bevilling kan yde refusion med 25 procent af afholdte udgifter i Grønland til udenlandske filmproduktioner efter herom nærmere fastsatte regler Inatsisartutlov om Filmvirksomhed.

Samlet forværrer ændringsforslagene DA-resultatet – altså resultatet for drift og anlæg – med 16,8 mio. kr. i 2027. Over hele perioden 2027 til 2030 er forværringen 69,9 mio. kr. Den skyldes alene merudgifterne.

Ved 1. behandlingen viste DA-resultatet et overskud på 40,3 mio. kr. over fire år. Efter ændringsforslagene er der i stedet et underskud på 29,6 mio. kr. i perioden 2027 til 2030. I 2027 alene er underskuddet 115,6 mio. kr.

Forslaget er dermed ikke i balance over fire år efter 2. behandlingen. Balancen skal genoprettes frem mod 3. behandlingen. Dette vil fremgår af de ændringsforslag som Naalakkersuisut fremsætter til den tid.

Finanslovsforhandlingerne
Forhandlingerne med partierne fortsætter frem mod 3. behandlingen. Naalakkersuisut takker partierne for deres bidrag indtil nu.

Udgangspunktet for forhandlingerne er stramt. Forslaget skal bringes i balance, og nye udgifter skal ledsages af konkret finansiering.

Ændringsforslagene bruger knap 70 mio. kr. af råderummet under udgiftsrammerne. Her er det vigtigt at skelne. Råderummet er den ramme, som udgifterne skal holde sig inden for. Det er ikke penge i kassen.

Frem mod 3. behandlingen kommer der nye skøn for skatter og afgifter. Eventuelle merindtægter skal vurderes i forhold til det, der allerede er indregnet. Forslaget bygger nemlig allerede på gode fiskeripriser. Midlertidige merindtægter bør først og fremmest styrke Landskassens modstandskraft og sikre et helt nødvendigt likviditetsberedskab. Det anbefaler Økonomisk Råd også. Ansvarlig finanspolitik indbefatter, at vi lægger penge til side til dårlige tider.

Forventede ændringsforslag til 3. behandlingen
Der vil komme flere ændringsforslag til 3. behandlingen. De vil ændre de tal, jeg har nævnt i dag.

Det vigtigste er finanslovsaftalen med partierne. Dertil kommer nye skøn for skatter og afgifter og forventeligt en ny bloktilskudsaftale med kommunerne. Vilkårene for handicaploven indgår i bloktilskudsforhandlingerne.

Afslutning
Naalakkersuisut vil afslutningsvis takke Finans- og Skatteudvalget for et godt samarbejde under behandlingen.

Finansloven for 2027 skal kunne mærkes tæt på borgerne. Samtidig skal den holde økonomien i balance. Efter 2. behandlingen er der et underskud over fire år. Det skal vi have med os i de videre forhandlinger og sørge for at få ændret. Jeg har som Naalakkersuisoq tillid til, at dette kan lade sig gøre.

Med disse bemærkninger ser jeg på Naalakkersuisuts vegne frem til debatten.